

אוניברסיטת תל-אביב

החוג ללימודי עבודה

הפרטה ואתגריה לעולם העבודה

ד"ר אמיר פז-פוקס – תשע"ב

במדינת ישראל קיימת מדיניות עקבית, גם אם לא סדורה, של הפרטה. הנחת המוצא העומדת מאחורי מדיניות זו הינה כי הפקת מוצרים פרטיים יעילה יותר ומושחתת פחות מפעילות ציבורית. על רקע נקודת מוצא תיאורטית זו, מקודמים בישראל בעשרים השנים האחרונות, באופן גובר והולך, מהלכים של הפרטה מסיבית במגוון רחב מאד של שירותים ציבוריים.

מטרת הקורס המוצע כאן הוא לבחון את הפן התיאורטי של מהלכי ההפרטה, לסקור את מהלכי ההפרטה העיקריים שבוצעו בישראל, ולנתח את ההשפעה שלהם על עובדים, על מקבלי שירות, ועל הציבור בכללותו, תוך הדגשת הפרספקטיבה של עולם העבודה.

מבנה הציון

10% - מטלות קריאה (ראו פירוט בנספח)

90% - מבחן.

יצירת קשר

שעת קבלה: יום ו', 10:00-11:00, בתיאום מראש.

אימייל:

המרצה: ד"ר אמיר פז-פוקס: amirpf@tau.ac.il

שיעור 1: גבולות ההפרטה, הצדקותיה וסיכונה

אין חומר קריאה לשבוע זה, אבל כדי להיכנס לעניינים, כדאי לקרוא את אחד הפריטים הבאים:

חיים פרשטמן **גבולות ההפרטה** (התוכנית לחברה וכלכלה - מחלוקת 5, ון ליר, 2007)

<http://www.vanleer.org.il/Data/UploadedFiles/econsoc/1/dispute5.pdf>

דפנה ברק-ארז "המשפט הציבורי של ההפרטה: מודלים, נורמות ואתגרים" **עיוני משפט** ל(3) 461, עמ' 463-478.

Paul Starr "The Meaning of Privatization" 6 *Yale Law and Policy Review*, 6-41

שיעור 2: הפרטה כאתגר של שוק העבודה

מטלת קריאה לשיעור:

לפי סטון, מה משותף למגמות ההגמשה, הגלובליזציה וההפרטה? האם ההתמודדות עם מגמות אלו, ככל שהדברים נוגעים לשוק העבודה, צריכה להיות דומה?

Katherine V.W. Stone "Flexibilization, Globalization and Privatization: Three Challenges to Labor Rights in Our Time" (2006) 44 *Osgoode Hall Law Journal* 77, Part I.

שירי בס ספקטור "השפעת שינויים במאפייני שוק העבודה על בטיחות ובריאות עובדים" (מרכז המחקר והמידע של הכנסת, מרץ 2011).

<http://www.knesset.gov.il/committees/heb/material/data/pnim2011-03-28-04.doc>

שיעורים 3-4: מיקור חוץ

מטלת קריאה לשיעור:

מהם הקשיים העיקריים שבהעסקה באמצעות חברות כוח אדם? באיזו מידה הם "תורגמו" להעסקה באמצעות חברות שירותים?

שרון רבין-מרגליות "חברות שירותים, מזמיני שירותים ובעיקר מה שביניהם: על מעמדם ואכיפת זכויותיהם של עובדי חברות השירותים" **מחקרי משפט** כה (2009) 525-545.

אמיר פז-פוקס "עובדים בעידן של הפרטה" בתוך **אחריות המדינה, גבולות ההפרטה וסוגיית הרגולציה** (עתיד להתפרסם, 2012), סעיפים 1.ב., 1.ג.ii, 2.ב עד 2.ה.

שיעור 5: הפרטה של חברות ממשלתיות ותשתיות

מטלת קריאה לשיעור:

מה המטרות ומה הפגמים של הפרטת חברות ממשלתיות ותשתיות בהקשר של יחסי העבודה?

ירון זליכה, שינוי בהרגלי הצריכה: המדריך ליעילות כלכלית ולצדק חברתי בישראל (2011), פרק 7.4, 7.5.

אמיר פז-פוקס "עובדים בעידן של הפרטה" בתוך **אחריות המדינה, גבולות ההפרטה וסוגיית הרגולציה** (עתיד להתפרסם, 2012), סעיפים 1.ג., 2.א.

פרנסס רדאי וגיל-עד נועם "זכויות עובדים בעת חילופי מעבידים – בעקבות בג"ץ הסתדרות העובדים החדשה נ' התעשייה האווירית לישראל בע"מ" **המשפט** יא 597 (2007)

להרחבה

Alberto Chong, Florencio de Salinas *Privatization and Labor Force Restructuring Around the World* (The World Bank, Working Paper No. 2884)
http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=367700

שיעור 6: ארגוני עובדים בהליכי הפרטה

מטלת קריאה לשיעור:

באיזו מידה היוו ארגוני העובדים שחקנים פעילים בקידום תהליכי הפרטה, ובאיזו מידה הם מהווים קרבנות של התהליך?

ערן גולן "שינוי חברתי בצל תרבות המכרזים, מסחור העבודה והחסר השיפוטי" **מעשי משפט** ג' (2010) בעמ' 201, עמ' 204, 215-218 (סעיפים ג', טו-טז)
http://www.law.tau.ac.il/Heb/Uploads/dbsAttachedFiles/maaseiMishpat2010_golan.pdf

אמיר פז-פוקס "עובדים בעידן של הפרטה" בתוך **אחריות המדינה, גבולות ההפרטה וסוגיית הרגולציה** (עתיד להתפרסם, 2012), סעיף 1.א.
<http://hazan.kibbutz.org.il/hafrata/amir - july 2011.doc>

אבי בראלי "מציבור עובדים להמון גלמוד" **ארץ אחרת** (גיליון 12, אוקטובר 2002)
<http://acheret.co.il/?cmd=articles.169&act=read&id=860>

יצחק ספורטא **איגודים מקצועיים** (התוכנית לחברה וכלכלה - מחלוקת 7, ון ליר, 2007)
<http://www.vanleer.org.il/Data/UploadedFiles/econsoc/1/dispute7.pdf>

גיא מונדלק
יחסי עבודה בעידן של תמורות, פרק 3 או
איגודים מקצועיים ואי-שוויון

שיעור 7: New Public Management כהפרטה

מטלת קריאה לשיעור:

באיזו מידה מהווה "הניהול הציבורי החדש" הפרטה, ובאיזו מידה הוא מהווה צעד מניעה כנגד הפרטה?

Christopher Hood "A Public Management for All Seasons?" *Public Administration*, vol. 69, 3-18 (1991)

<http://newdoc.nccu.edu.tw/teasylabus/110041265941/Hood%20NPM%201991.pdf>

Christopher Hood and Guy Peters "The Middle Aging of New Public Management: Into the Age of Paradox" *Journal of Public Administration, Research and Theory*, vol. 14, 267-282 (2004)

שיעור 8: תוכנית ויסקונסין - הפרטה בין רווחה לעבודה

מטלת קריאה לשיעור:

עד כמה רעיון ההפרטה קשור באופן הדוק לרפורמת רווחה ("תוכנית ויסקונסין")? במילים אחרות: האם ניתן לחשוב על רפורמה כזו ללא הפרטה? האם תוכנית כאמור תהיה טובה יותר, טובה פחות או שונה באופן שאינו מאפשר השוואה?

1. אמיר פז-פוקס "שלושת המימדים החוזיים של תוכניות רווחה לעבודה" **ספר אלישבע ברק** (עתיד להתפרסם, 2012), "מימד הביניים: ההיבט המוסדי".
2. אבישי בניש "הצברה" וגבולותיה: הפרטת תוכניות מרווחה לעבודה ובעיית כשלי הפיקוח" **משפטים** לח 283, חלק ג' (עמ' 293-310).

שיעור 9: הפרטה במערכת הפנסיונית

- לאה אחדות ואביה ספיבק, **מערכת הפנסיה בישראל לאחר 15 שנות רפורמה** (התוכנית לכלכלה וחברה במכון ון ליר בירושלים, מחקר מדיניות 8, 2010), עמ' 67-73.
http://www.vanleer.org.il/econsoc/pdf/1_research_polilicy8.pdf
- לילך לוריא "הפרטת הפנסיה התעסוקתית בישראל" בתוך **אחריות המדינה, גבולות ההפרטה וסוגיית הרגולציה** (עתיד להתפרסם, 2012).
- אייל גרוס "כיצד היתה התחרות החופשית לזכות יסוד? בנפתולי הזכות לחופש עיסוק" **עיוני משפט** כג (2000) 229, עמ' 255-258.

שיעור 10: הפרטה במערכת החינוך

מטלת קריאה לשיעור:

האם ניתן להסביר את המסקנות השונות אליהן הגיעו בתי הדין בעניין **חג'בי וחלאוי**? מה יכולות להיות השלכות ההבחנה על מבנה ההפרטה של כוח האדם במערכת החינוך?

1. עע 116/03 **משרד החינוך נ' משה חג'בי** (ניתן ביום 02.02.06)
2. עב' 6141/03 **לונה חלאוי נ' משרד החינוך** (ניתן ביום 28.05.08).
3. ניר מיכאלי "על הפרטה ועל חינוך" בתוך **הקצאת משאבים לשירותים חברתיים** (מרכז טאוב, 2005) עמ' 280-306.

להרחבה

אורית איכילוב הפרטה ומסחור בחינוך הציבורי (רמות, 2010).

גיא דוידוב "עובדי קבלן בבתי ספר" עבודה, חברה ומשפט יב (2010).

Martha Minow "Public and Private Partnerships: Accounting for the New Religion"
Harvard Law Review, vol. 116, 1229 (2003)

שיעור 11: הפרטה ומערכת הבריאות

שאלה להגשה:

באיזו מידה קיים קשר בין העסקה באמצעות קבלני כוח אדם לבין גביית תשלומים כתנאי לקבלת שירותים רפואיים?

1. דני פילק "הפרוייקט הניאו-ליברלי ותהליכי הפרטה במערכת הבריאות" בתוך **צדק חלוקתי בישראל** (מ' מאוטנר – עורך, רמות, 2000) 375.

2. **תאגוד בתי חולים ציבוריים בישראל: הערכת ההתפתחות וחלופות מדיניות** (מרכז טאוב, 1997) עמ' 24-26 ; 30-48.

3. עע 326/03 **מדינת ישראל נ' ילנה צ'פקוב** (ניתן ביום 20.2.2006)

להרחבה

Aeyal Gross "The Right to Health in an Era of Globalization and Privatization: National and International Perspectives" in Daphne Barak-Erez and Aeyal Gross (eds.) *Exploring Social Rights* (Hart, 2007) 289, especially pp. 308-314, 320-328

שיעור 12: הפרטת הקיבוצים

מטלת קריאה לשיעור:

האם יש לראות חבר קיבוץ כ"עובד" של הקיבוץ? הביעו דעתכם לגבי המצב המשפטי הקיים.

1. עע 1530/04 **חנה רייק-גולדשמידט נ' קיבוץ איילון** (20 בדצמבר 2005).

2. עמיה ליבליך **גלגולו של מקום** (שוקן, 2000), עמ' 407-435

להרחבה

אסף ענברי **הביתה** (ידיעות ספרים, 2009) עמ' 256-276

שיעור 13: עובדים מאוכלוסיות מוחלשות בהליכי הפרטה

מטלת קריאה לשיעור:

באלו מובנים יכולים תהליכים ההפרטה להיות בעלי השפעה חמורה יותר על אוכלוסיות מוחלשות?

אורלי בנימין "הדואליות ביחסים בין המדינה לנשים בישראל: המקרה של נשים המועסקות דרך חברות כוח אדם במגזר הציבורי" *חברה ורווחה* כ"ב(4) (2002), 455-480

להרחבה

דפנה רובינשטיין, ערן גולן ואורלי בנימין, "דרך המלך: העצמה מבנית של עובדים עניים בצל תרבות המכרזים" בתוך *העצמה במשפט* (גיא מונדלק ומימי אייזנשטט – עורכים, 2008), עמ'.

Ellen Dannin "Counting What Matters: Privatization, People with Disabilities, and the Cost of Low-Wage Work" 92 *Minnesota Law Review* (2008) 1348-1389.

J. Fudge "From Segregation to Privatization: Equality, the Law and Women Public Servants" in J. Fudge and B. Cossman (eds) *Privatization and the Challenge to Feminism* (Univ. of Toronto, 1992) 86-127

נספח: מטלות קריאה

10% מציון הקורס מורכב ממטלות הקריאה. להלן הסבר על אופי מטלות הקריאה:

1. במהלך הקורס יתבקשו הסטודנטים להגיש מטלות קריאה משבוע לשבוע, על חומר קריאת החובה לשיעור הרלבנטי. המטלה עצמה מופיעה בסילבוס, בצמוד לחומר הקריאה.
2. שוויה של כל מטלת קריאה: 2 (שתי) נקודות. ניתן, לפיכך, להגיש 5 (מתוך 10) מטלות הקריאה ולקבל את הציון המקסימלי.
3. היקף כל תשובה למטלת הקריאה: עד 300 מילה.
4. יש להגיש את המטלה במייל, למרצה או לעוזרת ההוראה.
5. הגשת מטלות הקריאה **אינה** תנאי מקדמי לגשת לבחינה.
6. הגשת כל מטלות הקריאה תאפשר צבירת נקודות מיטיב (בונוס).